

γνηται μετὰ σιγῆς, πλήν δόξης ἔχεις ὅτι προσείπης αὐτό;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΞΕ. Τί δ' ὅταν μὴ καθ' αὐτήν ἀλλὰ δι' αἰσθήσεως παρῆ τινι τὸ τοιοῦτον αὐτὸ πάθος, ἄρ' οἷόν τε δρθῶς εἰπεῖν ἕτερόν τι πλήν φαντασίαν;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐπέπερ λόγος ἀληθῆς ἦν καὶ ψευδῆς, τούτων δ' ἐφάνη διάνοια μὲν αὐτῆς πρὸς ἑαυτήν ψυχῆς διάλογος, δόξα δὲ διανοίας ἀποτελεῦτησις, φαίνεται δὲ δ | λέγομεν σύμμιξις αἰσθήσεως καὶ δόξης, ἀνάγκη δὲ καὶ τούτων τῷ λόγῳ ξυγγενῶν ὄντων ψευδῆ τε αὐτῶν ἓνια καὶ ἐνίοτε εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Κατανοεῖς οὖν ὅτι πρότερον εὐρέθη ψευδῆς δόξα καὶ λόγος, ἢ κατὰ τὴν προσδοκίαν ἦν ἐφοβήθημεν ἄρτι, μὴ παντάπασιν ἀνήνυτον ἔργον ἐπιβαλλοίμεθα ζητοῦντες αὐτό;

ΘΕΑΙ. Κατανοῶ.

XLVIII. ΞΕ. Μὴ τοίνυν μηδ' εἰς τὰ λοιπὰ ἀθυμῶμεν. Ἐπειδὴ γὰρ πέφανται ταῦτα, τῶν | ἔμπροσθεν ἀναμνησθῶμεν κατ' εἶδη διαιρέσεων.

ΘΕΑΙ. Ποίων δὴ;

ΞΕ. Δειλόμεθα τῆς εἰδωλοποιικῆς εἶδη δύο, τὴν μὲν εἰκαστικὴν, τὴν δὲ φανταστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τὸν σοφιστὴν εἶπομεν ὡς ἀποροῖμεν εἰς δύοτέραν θήσομεν.

ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα.

ΞΕ. Καὶ τοῦθ' ἡμῶν ἀπορουμένων ἔτι μείζων κατε-

92. Στὸ «Φίληδο» (38 b - 39 c) ἐξηγεῖ ὁ Πλάτωνας ἀναλυτικότερα καὶ μ' ἓνα συγκακριμένο παράδειγμα, πῶς ἡ αἴσθησις συνεργάζεται μετ' ἡσκέψη γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἡ παράσταση (φαντασία).

μέσα στην ψυχή με τή σκέψη σιωπηλά, πώς ἀλλιῶς μπορείς νὰ τ' ὀνομάσεις αὐτὸ παρὰ «κρίση»;

ΘΕΑΙ. Ἄμ' πῶς ἀλλιῶς;

ΞΕ. Κι ὅταν πάλι αὐτὴ ἡ ψυχικὴ ἐνέργεια δὲ γίνεται μόνη της, παρὰ μετὴ μεσολάβηση κάποιας αἴσθησης, ἄρα- γες μπορούμε νὰ τὴν ὀνομάσουμε σωστὰ μ' ἄλλ' ὄνομα ἐχτὸς ἀπὸ «παράστασις»;

ΘΕΑΙ. Μὲ κανέν' ἄλλο.

ΞΕ. Ἄφοῦ λοιπὸν δεχτήκαμε, πῶς ὁ «λόγος» εἶν' ἀλη- θινὸς καὶ ψεύτικος καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα ψυχικὰ φαινόμενα ἡ «σκέψη» φανερώθηκε, πῶς εἶναι διάλογος τῆς ψυχῆς μετὸν ἑαυτοῦ της καὶ ἡ «κρίση» τῆς σκέψης τ' ἀποτελείωμα, καὶ αὐτὸ ποῦ λέμε «παράστασις» κάτι ἀνάμιχτο ἀπὸ αἴσθησις καὶ κρίση, ἀφοῦ λοιπὸν ὅλ' αὐτὰ εἶναι συγγενικά μετὸ λό- γο, κατανάγκη μερικὰ ἀπ' αὐτὰ καὶ κάποτε θὰ εἶναι ψεύ- τικά.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Καταλαβαίνεις λοιπὸν τώρα, πῶς βρήκαμε τὴν ψεύ- τικὴ γνώμη καὶ τὸν ψεύτικο λόγο πολὺ πρωτότερον ἀπ' ὅ, τι περιμέναμε, ὅταν εἶχαμε φοβηθεῖ πρὶν λίγο μὴν τυχόν μ' αὐ- τὴ τὴν ἀναζήτησις καταπιαστήκαμ' ἕνα ὀλίγον ἀκατόρθωτο ἔργο;

ΘΕΑΙ. Τὸ καταλαβαίνω.

XLVIII. Ὑπάρχει ἄρα τέχνη ἀκατητική. Ξαναγυρισμὸς
στὴ διαίρεσις τῶν τεχνῶν. Διχοτομία
τῆς παραγωγικῆς τέχνης.

ΞΕ. Ἄς μὴν ἀπελπιζόμεστε λοιπὸν καὶ γιὰ τὰ ἐπίλοιπα. Κι ἀφοῦ ξεκαθαρίσαμε τὰ τελευταῖα αὐτὰ ζητήματα, ἄς ξα- ναθυμηθοῦμε τοὺς χωρισμοὺς σὲ εἶδη, ποῦ κάναμε πρωτότερα.

ΘΕΑΙ. Ποιοὺς ἀπ' ὄλους;

ΞΕ. Εἶχαμε χωρίσει τὴν εἰδωλοποιητικὴν τέχνην σὲ δύο εἶδη, τὴν ἀπεικονιστικὴν καὶ τὴν φαντασμα- τοπλαστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ εἶπαμε, πῶς ἀπορούμε σὲ ποῖαν ἀπὸ τῆς δύο νὰ τοποθετήσουμε τὸ σοφιστὴν.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶτανε.

ΞΕ. Κι ἐνῶ βρισκόμαστε σὲ τούτῃ τὴν ἀπορία, μᾶς κυ-

χύθη σκοιοδινία, φανέντος τοῦ λόγου τοῦ πᾶσιν ἀμφισβη-
τοῦντος, ὡς οὔτε εἰκὼν οὔτε εἰδῶλον οὔτε φάντασμα εἶη τὸ
D παράπαν οὐδὲν | διὰ τὸ μηδαμῶς μηδέποτε μηδαμοῦ ψευ-
δος εἶναι.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθῆ.

ΞΕ. Νῦν δέ γ' ἐπειδὴ πέφανται μὲν λόγος, πέφανται
δ' οὔσα δόξα ψευδῆς. ἐγχωρεῖ δὴ μιμήματα τῶν ὄντων εἶ-
ναι καὶ τέχνην ἐκ ταύτης γίνεσθαι τῆς διαθέσεως ἀπα-
τητικῆν.

ΘΕΑΙ. Ἐγχωρεῖ.

ΞΕ. Καὶ μὴν ὅτι γ' ἦν ὁ σοφιστῆς τούτων πότερον, διω-
μολογημένον ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν ἦν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἐπιχειρῶμεν, σχίζοντες διχῆ τὸ | προ-
τειθὲν γένος, πορεύεσθαι κατὰ τοῦπι δεξιά ἀεὶ μέρος τοῦ
τμηθέντος, ἐχόμενοι τῆς τοῦ σοφιστοῦ κοινωνίας, ἕως ἂν
αὐτοῦ τὰ κοινὰ πάντα περιελόντες, τὴν οἰκείαν λιπόντες
265 φύσιν ἐπιδείξωμεν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς, ἔπειτα δέ | καὶ
τοῖς ἐγγυτάτω γένει τῆς τοιαύτης μεθόδου πεφυκόσιν.

ΘΕΑΙ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Οὐκοῦν τότε μὲν ἤρχομεθα ποιητικὴν καὶ κητι-
κὴν τέχνην διαιρούμενοι ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τῆς κητικῆς ἐν θηρευτικῇ καὶ ἀγωνίᾳ καὶ
ἐμπορικῇ καὶ τισιν ἐν τοιούτοις εἵδεσιν ἐφαντάζεσθ' ἡμῖν ;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Νῦν δέ γ' ἐπειδὴ μιμητικὴ περιείληφεν αὐτὸν τέ-
χνη, δῆλον ὡς αὐτὴν τὴν ποιητικὴν δίχα διαιρειτέον πρῶ-
B την. Ἡ γάρ που μίμησις | ποιήσις τίς ἐστιν, εἰδῶλων μὲν-
τοι, φαμέν, ἀλλ' οὐκ αὐτῶν ἐκάστων· ἢ γάρ ;

93. Γιά τὴ διχοτομικὴ διαίρεση καὶ τοὺς κανόνες τῆς βλέπε τὴν
Εἰσαγωγὴν κεφ. Δ'.

ρίεψεν ἀκόμη μεγαλύτερη παραζάλη, όταν ξεφύτρωσε στη μέση τὸ ἐπιχείρημα, ποὺ διαμφισβητεῖ ἀπέναντι σ' ὄλους, πὼς δὲν ὑπάρχει κανὸν ὄλως διόλου μήτε εἰκόνα, μήτε ὁμοίωμα, μήτε φαινομενικὴ παράσταση, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει πουθενά, ποτὲ καὶ μὲ κανέναν τρόπο ψέμα.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια λές.

ΞΕ. Τώρα ὁμως, ἀφοῦ ἔγινε πιά φανερό, πὼς ὑπάρχει ψεύτικος λόγος καὶ ψεύτικη κρίση, μπορεῖ βέβαια νὰ ὑπάρχουνε καὶ «ἀπομιμήματα» τῶν «ὄντων» κι ἀπὸ τὴ διάθεση νὰ τὰ δημιουργήσει κανεὶς νὰ γεννιέται μιὰ τέχνη ἀπατητική.

ΘΕΑΙ. Μπορεῖ.

ΞΕ. Καὶ πρωτύτερα εἶχαμε συμφωνήσει ἀκόμη, πὼς ὁ σοφιστὴς σίγουρα εἶναι μέσα σὲ κάποιο ἀπ' αὐτὰ τὰ εἶδη.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς δοκιμάσουμε λοιπὸν καὶ πάλι σκίζοντας στὰ δυὸ τὸ κάθε γένος νὰ προχωροῦμε πάντα κατὰ τὸ δεξιὸ μέρος τοῦ σκισμένου⁹⁴, παρακολουθώντας τὸ τί ἔχουνε κοινὸ μὲ τὸ σοφιστὴ, ὥσπου νὰ τοῦ ἀφαιρέσουμε⁹⁵ ὄλα τὰ γνωρίσματα, ποὺ ἔχει κοινὰ μὲ τ' ἄλλα εἶδη, καὶ νὰ τοῦ ἀφήσουμε μόνο ἐκεῖνο, ποὺ κάνει τὴ δική του ἰδιαίτερη φύση. Κι ἔτσι νὰ δείξουμε τί ἔν' ὁ σοφιστὴς, πρῶτα πρῶτα σ' ἐμᾶς τοὺς ἰδίους κι ἔπειτα καὶ σ' ἐκείνους, ποὺ στέκονται ἀπὸ φυσικοῦ τους πάρα πολὺ κοντὰ σὲ τούτη τὴ μέθοδο.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Τότες λοιπὸν δὲν εἶχαμ' ἀρχίσει διχοτομώντας τὴν τέχνη σὲ παραγωγικὴ καὶ ἀποχτητικὴ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ὁ σοφιστὴς δὲ μᾶς παρουσιαζόταν ὄλοένα μέσα στὴν κυνηγετικὴ καὶ στὴν ἀγωνιστικὴ καὶ στὴν ἐμπορικὴ καὶ σὲ κάτι τέτια εἶδη ἀπὸ τὴν ἀποχτητικὴ τέχνη;

ΘΕΑΙ. Βεβαίότατα.

ΞΕ. Τώρα ὁμως, ποὺ εἶδαμε, πὼς ἡ μιμητικὴ τὸν περιέχει τέχνη, φανερό εἶναι, πὼς πρέπει νὰ διαιρέσουμε πρῶτα πρῶτα τὴν παραγωγικὴ τέχνη⁹⁴. Γιατί, ἂ δὲ γελιέμαι, ἡ μίμηση εἶν' ἓνα εἶδος παραγωγῆς, ποὺ ὁμως, καθὼς λέμε, παράγει ὁμοιώματα καὶ ὄχι τὰ ἴδια πράγματα. Δὲν εἶν' ἔτσι;

94. Ἡ διαίρεση λοιπὸν ἀρχίζει τώρα ἀπὸ τὸ μέρος τῶν τεχνῶν, ποὺ εἶχε μείνει ἀδιαίρετο, δηλ. ἀπὸ τίς παραγωγικὲς τέχνες.

ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΕΕ. Ποιητικῆς δὴ πρῶτον δύο ἔστω μέρη.

ΘΕΑΙ. Ποίω;

ΕΕ. Τὸ μὲν θεῖον, τὸ δ' ἀνθρώπινον.

ΘΕΑΙ. Οὕτω μεμάθηκα.

ΧΛΙΧ. ΕΕ. Ποιητικὴν, εἴπερ μεμνήμεθα τὰ κατ' ἀρχὰς λεχθέντα, πᾶσαν ἔφαιμεν εἶναι δύναμιν, ἣτις ἂν αἰτία γίγνηται τοῖς μὴ πρότερον οὖσιν ὕστερον γίγνεσθαι.

ΘΕΑΙ. Μεμνήμεθα.

ΕΕ. Ζῶα δὴ | πάντα θνήτὰ καὶ φυτὰ, ὅσα τ' ἐπὶ γῆς ἐκ σπερμάτων καὶ ῥιζῶν φύεται καὶ ὅσα ἄφυχα ἐν γῆ ἐκνίσταται σώματα τηκτὰ καὶ ἄτηκτα, μῶν ἄλλου τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν ὕστερον γίγνεσθαι πρότερον οὐκ ὄντα; Ἡ τῶ τῶν πολλῶν δόγματι καὶ ῥήματι χρώμενοι—

ΘΕΑΙ. Ποίω;

ΕΕ. Τῶ τὴν φύσιν αὐτὰ γεννᾶν ἀπὸ τίνος αἰτίας αὐτομάτης καὶ ἄνευ διανοίας φύσεως, ἢ μετὰ λόγου τε καὶ ἐπιστήμης θείας ἀπὸ θεοῦ γιγνομένης;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ | μὲν ἴσως διὰ τὴν ἡλικίαν πολλάκις ἀμφοτέρα μεταδοξάζω· νῦν μὲν βλέπων εἰς σὲ καὶ ὑπολαμβάνων οἶεσθαί σε καὶ ἄ γε θεὸν αὐτὰ γίγνεσθαι, ταύτη καὶ αὐτὸς νερόμικα.

ΕΕ. Καλῶς γε, ὦ Θεαίτητε· καὶ εἰ μὲν γέ σε ἡγούμεθα τῶν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄλλως πως δοξαζόντων εἶναι, νῦν ἂν τῶ λόγῳ μετὰ πειθοῦς ἀναγκαίας ἐπεχειροῦμεν ποιεῖν ὁμολογεῖν· ἐπειδὴ δέ σου καταμανθάνω τὴν φύσιν, ὅτι καὶ

95. Βλ. παραπάνω (219 b). Ἐδῶ δίνεται ὁ πραγματικὸς ὀρισμὸς τῆς «ποιητικῆς».

96. Ὁ Πλάτωνας ἀποκρούει ἔντονα τὶς θεωρίας, ποὺ ἀρνιοῦνται τὴ δημιουργία καὶ διακυβέρνηση τοῦ κόσμου ἀπὸ θεϊκῆς διάνοια, ποὺ ἐνεργεῖ «μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης θείας», καὶ στὸ Φίληδο (28 d/e)

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Τὴν παραγωγικὴ λοιπὸν δεξ τὴ διαιρέσουμε πρῶτα σὲ δυὸ μέρη.

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Τὸ ἓνα θεῖ καὶ τ' ἄλλο ἀνθρώπινο.

ΘΕΑΙ. Δὲν τὸ καταλαβαίνω ἀκόμη.

ΧΛΙΧ, Λ, ΛΙ, ΛΙΙ. Ἡ διχοτόμηση τῆς παραγωγικῆς τέχνης ὁδηγεῖ στὸν τελειωτικὸν ὄρισμὸ τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Ἄν θυμάσαι, δσα εἶπαμε στὴν ἀρχή, ὀνομάσαμε παραγωγικὴ κάθε δύναμη, ποὺ γίνετ' αἰτία ν' ἀρχίσουν νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ μιὰ στιγμὴ κι ἔπειτα πράγματα, ποὺ πρὶν δὲν εἶταν⁸⁵.

ΘΕΑΙ. Θυμάμαι.

ΞΕ. Ἔ! λοιπὸν! Ὅλα τὰ θνητὰ ζῶα κι ἀκόμη καὶ τὰ φυτὰ, δσα φυτρώνουν ἀπάνω στὴ γῆ ἀπὸ σπόρους ἢ ἀπὸ ρίζες καὶ δσ' ἀψυχα σώματα συνθέτουνται μέσα στὴ γῆ, ποὺ εἴτε λιώνουν, εἴτε δὲ λιώνουν, ἀραγες θὰ ποῦμε, πῶς ἄλλος κανεὶς ἢ ὁ θεὸς τὰ δημιουργεῖ καὶ τὰ κάνει νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, ἐνῶ πρὶν δὲν εἶταν; Ἡ θὰ μεταχειριστοῦμε τὴ λαϊκὴ δοξασία καὶ τὰ λαϊκὰ λόγια...

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Πῶς τὰ γεννάει τάχα ἢ φύση ἀπὸ κάποιαν αἰτίαν, ποὺ ἐνεργεῖ ἀπὸ μόνη της καὶ δημιουργεῖ χωρὶς λογικό; ἢ μὲ λογικό καὶ θεϊκὴν ἐπιστήμη, ποὺ προέρχετ' ἀπὸ τὸ θεό;⁸⁶

ΘΕΑΙ. Ἐγώ, ἴσως ἐξ αἰτίας τὴν ἡλικία μου, πολλές φορὲς μεταλλάζω τίς δυὸ αὐτὲς γνῶμες. Τώρα ὁμῶς βλέποντας ἐσένα καὶ ὑποθέτοντας, πῶς ἐοῦ φρονεῖς, πῶς κάποιος θεὸς τὰ δημιουργεῖ ὅλ' αὐτά, ἔτσι δέχουμαι καὶ γώ.

ΞΕ. Πολὺ καλὰ κάνεις. Θεαίτητε. Κι ἂν βέβαια σὲ θεωροῦσα ἓναν ἀπὸ κείνους, ποὺ ἀργότερα θὰ ἔχουνε διαφορετικὴ γνώμη, θὰ προσπαθοῦσα τώρα μὲ τὴ συζήτηση νὰ σὲ κάμω νὰ συμφωνήσεις μαζί μου μὲ πειθαναγκαστικὰ ἐπιχειρήματα. Τώρα ὁμῶς, ἐπειδὴ νιώθω καλὰ τὸ χαραχτήρα σου

«Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα καὶ τότε τὸ καλούμενον ὄλον ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῆς δύναμιν καὶ τὸ δπη ἔτυχεν, ἢ τὰναντία, καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησιν τινὰ θαυμαστὴν συντάττουσαν διακυβερνᾶν;» καὶ στοὺς «Νόμους» (888 e - 889 c).

Ε ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν λόγων αὐτῆ | πρόσσεισιν ἄφ' ἅπερ νῦν
 ἔλκεσθαι φῆς, ἐάσω· χρόνος γάρ ἐκ περιτοῦ γίγνοιτ' ἄν·
 ἀλλὰ θήσω τὰ μὲν φύσει λεγόμενα ποιεῖσθαι θείῃ τέχνῃ, τὰ
 δ' ἐκ τούτων ὑπ' ἀνθρώπων ξυνησιτάμενα ἀνθρωπίνῃ, καὶ
 κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον δύο ποιητικῆς γένη, τὸ μὲν ἀν-
 θρώπινον εἶναι, τὸ δὲ θεῖον.

ΘΕΑΙ. Ὅρθως.

ΞΕ. Τέμνε δὴ δυοῖν οὖσαιν δίχα ἑκατέραν αὐθις.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

266 ΞΕ. Οἷον | τότε μὲν κατὰ πλάτος τέμνων τὴν ποιητικὴν
 πᾶσαν, νῦν δὲ αὖ κατὰ μῆκος.

ΘΕΑΙ. Τετμήσθω.

ΞΕ. Τέτταρα μὲν αὐτῆς οὕτω τὰ πάντα μέρη γίγνεται,
 δύο μὲν τὰ πρὸς ἡμῶν, ἀνθρώπεια, δύο δ' αὖ τὰ πρὸς θεῶν,
 θεῖα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὰ δέ γ' ὥς ἑτέρως αὖ διηρημένα, μέρος μὲν ἐν
 ἄφ' ἑκατέρας τῆς μερίδος αὐτοποιητικόν, τὸ δ' ὑπολοίπω
 σχεδὸν μάλιστ' ἄν λεγοίσθην εἰδωλοποιικῶ· καὶ κατὰ ταῦτα
 δὴ πάλιν ἡ ποιητικὴ διχῆ διαιρεῖται.

Β ΘΕΑΙ. Λέγε | ὅπη ἑκατέρα αὐθις.

Λ. ΞΕ. Ἡμεῖς μὲν που καὶ τᾶλλα ζῶα καὶ ἐξ ὧν τὰ πε-
 φυκότ' ἐστί, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τούτων ἀδελφά, θεοῦ γεν-
 νήματα πάντα ἴσμεν αὐτὰ ἀπειργασμένα ἕκαστα· ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Τούτων δέ γε ἑκάστων εἰδωλὰ, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ παρέ-
 πεται, δαιμονία καὶ ταῦτα μηχανῆ γεγονότα.

ΘΕΑΙ. Ποῖα;

ΞΕ. Τὰ τε ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ ὅσα μεθ' ἡμέραν φαντά-

και ξέρω, πώς και χωρίς τὰ δικά μου ἐπιχειρήματα μόνος σου βαδίζεις πρὸς ἐκεῖνα, ὅπου τώρα λές, πὼς ἐγὼ σὲ τραβῶ, θὰ τ' ἀφήσω αὐτὸ κατὰ μέρος, γιατί θά 'τανε περιττὴ σπατάλη καιροῦ. Θὰ θέσω λοιπὸν γιὰ βάση, πὼς ὅσα λέμε, πὼς γίνονται ἀπὸ τὴ φύση, δημιουργιοῦντ' ἀπὸ τέχνη θεϊκὴ, και ὅσα πάλι συνθέτουντ' ἀπ' ἀνθρώπους, δημιουργιοῦντ' ἀπὸ τέχνην ἀνθρώπινη, και σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴ βάση θὰ δεχτοῦμε, πὼς τὰ γένη τῆς παραγωγικῆς τέχνης εἶναι δύο, τὸ ἐν' ἀνθρώπινον και τ' ἄλλο θεϊκό.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Χώρισε λοιπὸν τώρα πάλι σὲ δύο τὴν καθεμιὰν ἀπ' αὐτὲς τίς δύο τέχνες.

ΘΕΑΙ. Πὼς ;

ΞΕ. Νά ! ὅπως χώρισες τότες τὴν παραγωγικὴ τέχνη τοῦ φάρδους, χώρισέ τηνε τώρα πάλι τοῦ μακρῶς.

ΘΕΑΙ. Ἄς ποῦμε, πὼς χωρίστηκε.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν τὰ μέρη τῆς γίνονται τέσσερα τὸ ὅλο, δύο τὰ ἀπὸ μέρος μας, ἀνθρώπινα, και δύο τ' ἀπὸ μέρος τῶν θεῶν. θεϊκά.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Αὐτὰ πάλι τὰ τέσσερα μέρη σύμφωνα μ' ἄλλη διαίρεση, ποὺ εἶχαμε κάμει, θὰ μπορούσανε νὰ ὀνομαστοῦν ἓνα μέρος ἀπὸ κάθε μερίδα πραγματο παραγωγικό, και τ' ἄλλα δύο, ποὺ μένουν, θὰ μπορούσανε σχεδὸν ἀκριβέστατα νὰ ὀνομαστοῦν ὁμοιωματο παραγωγικά. Και πάλι λοιπὸν μὲ τοῦτο τὸν τρόπο ἡ παραγωγικὴ τέχνη χωρίζεται σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Γιὰ ἐξήγησέ μου, μὲ ποιὸν τρόπο γίνεται αὐτὴ ἡ διχοτόμηση ;

Λ. ΞΕ. Νά πὼς ! Ἐμεῖς βέβαια και τ' ἄλλα ζῶα και τὰ στοιχεῖα, ποὺ συνθέτουν ὅλα τὰ φυσικά πράματα, δηλαδὴ ἡ φωτιά, τὸ νερὸ και τὰ παρόμοια, ὅλ' αὐτά, ξέρουμε, πὼς εἶναι δημιουργήματα ἐργασμένα ἀπὸ τὸ θεὸ τὸ καθενα. Ἡ τί νομίζεις ;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Ὅλα ὁμως αὐτὰ τὰ παρακολουθοῦν ὁμοιώματα, ποὺ δὲν εἶναι τὰ ἴδια τὰ πράματα, δημιουργημένα ὥστόσοσιν ἀπὸ κάποια θεϊκὴν ἐπινόηση κι αὐτά.

ΘΕΑΙ. Τί ὁμοιώματα ;

ΞΕ. Νά ! ἐκεῖνα, ποὺ βλέπουμε στὸν ὕπνο μας, και κεί-

ματα αὐτοφυῆ λέγεται, σκιά μὲν δὲ ἐν τῷ πυρὶ σκότος
 C ἐγγίγνηται, | διπλοῦν δὲ ἤνικ' ἂν φῶς οἰκείον τε καὶ ἀλλό-
 τριον περὶ τὰ λαμπρὰ καὶ λεῖα εἰς ἓν ξυνελθὼν τῆς ἐμπρο-
 σθεν εἰωθυίας ὄψεως ἐναντίαν αἰσθησὶν παρέχον εἶδος ἀπερ-
 γάζεται.

ΘΕΑΙ. Δύο γὰρ οὖν ἐστὶ ταῦτα θείας ἔργα ποιήσεως,
 αὐτό τε καὶ τὸ παρακολουθοῦν εἶδωλον ἑκάστῳ.

ΞΕ. Τί δὲ τὴν ἡμετέραν τέχνην; * Ἀρ' οὐκ αὐτὴν μὲν
 οἰκίαν οἰκοδομικῇ φήσομεν ποιεῖν, γραφικῇ δὲ τιν' ἑτέραν,
 οἷον ὄναρ ἀνθρώπινον ἐγρηγορόσιν ἀπειρογασμένην;

D ΘΕΑΙ. | Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὰλλα οὕτω κατὰ δύο διτιὰ ἔργα τῆς
 ἡμετέρας αὐ ποιητικῆς πράξεως, τὸ μὲν αὐτό, φασμέν, αὐ-
 τουργικῇ, τὸ δὲ εἶδωλον εἰδωλοποιικῇ.

ΘΕΑΙ. Νῦν μᾶλλον ἔμαθον, καὶ τίθημι δύο διχῇ ποιη-
 τικῆς εἶδη· θείαν μὲν καὶ ἀνθρωπίνην κατὰ θάτερον τμήμα,
 κατὰ δὲ θάτερον τὸ μὲν αὐτῶν ὄν, τὸ δὲ ὁμοιωμάτων τι-
 νῶν γέννημα.

ΛΙ. ΞΕ. Τῆς τοίνυν εἰδωλουργικῆς ἀναμνησθῶμεν διτι
 τὸ μὲν εἰκαστικόν, τὸ δὲ φανταστικόν ἔμελλεν εἶναι γένος,
 E εἰ τὸ | ψεῦδος ὄντως ὄν ψεῦδος καὶ τῶν ὄντων ἓν τι φανείη
 πεφυκός.

ΘΕΑΙ. * Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐφάνη τε καὶ διὰ ταῦτα δὴ καταριθμήσο-
 μεν αὐτῶ νῦν ἀναμφισβητήτως εἶδη δύο;

ΘΕΑΙ. Ναί.

267

ΞΕ. Τὸ τοίνυν φανταστικόν αὐθις | διορίζωμεν δίχα.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τὸ μὲν δι' ὀργάνων γιγνόμενον, τὸ δὲ αὐτοῦ παρ-
 έχοντος ἑαυτὸν ὄργανον τοῦ ποιοῦντος τὸ φάντασμα.

97. Τὰ εἶδωλα, ποὺ σχηματίζονται μέσα στὰ νερά καὶ τίς γυα-
 λιστερές ἐπιφάνειες, δείχνουν ἢ τὸ δεξιὰ ἀριστερά καὶ τ' ἀνάποδο ἢ
 ἀναποδογυρισμένα τ' ἀντικείμενα, ποὺ καθρεφτίζονται. Πρβλ. καὶ
 «Θεαίτητο» (198 e/d) καὶ «Τίμαιο» (46 a/c).

να, πού γεννιοῦνται μόνα τους, νά ποῦμε, τὴν ἡμέρα, λογου-
χάρ' ἢ σκιά, πού γεννιέται, όταν στή φωτιά προστεθεῖ σκο-
τάδι ἢ όταν στά λαμπερά καὶ γυαλιστερά σώματα συγκεν-
τρώνεται στὸ ἴδιο σημεῖο διπλὸ φῶς, τὸ δικό τους καὶ ξένο,
καὶ δημιουργεῖ μιὰν εἰκόνα, πού γεννάει ἐντύπωση ἀντί-
στροφη ἀπὸ τὴν πρὶν συνηθισμένη ὄψη τῶν πραγμάτων".

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ λοιπὸν ἔχουμε δυὸ λογιῶν ἔργα τῆς
θεϊκῆς δημιουργίας, τὸ ἴδιο τὸ πράμα καὶ τ' ὁμοίωμα, πού
παρακολουθεῖ τὸ καθὲ πράμα.

ΞΕ. Ἀμέ γιὰ τὴ δική μας τὴν τέχνη, τὴν ἀνθρώπινη ;
Ἄραγε, δὲ θά ποῦμε, πῶς κατασκευάζει ἀπὸ τὴ μιὰ με-
ριά ἓνα πραγματικὸ σπίτι μὲ τὴν οἰκοδομικὴν καὶ ἀπὸ τὴν
ἄλλη μεριά ἓν' ἄλλο σπίτι μὲ τὴ ζωγραφικὴν, καμωμένο
σάν ἓνα εἶδος ὄνειρο ἀνθρώπινο γιὰ ξυπνητούς ;

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν διπλὰ εἶναι καὶ ὅλα τ' ἄλλα ἔργα τῆς
δικῆς μας παραγωγικῆς ἐνέργειας σὲ δυὸ σειρές, ἀπὸ τὴ μιὰ
μεριά, νά ποῦμε, τὸ ἴδιο τὸ πράμα μὲ τὴν πραγματο-
παραγωγικὴν τέχνην καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τ'
ὁμοίωμα μὲ τὴν ὁμοιωματοπαραγωγικὴν.

ΘΕΑΙ. Τώρα κατάλαβα καλύτερα καὶ δέχομαι, πῶς τὰ
εἶδη τῆς παραγωγικῆς τέχνης εἶναι δυὸ χωρισμέ-
να τὸ καθένα σὲ δυό. Ἀπὸ τὴ μιὰ εἶναι θεϊκὴ καὶ ἀν-
θρώπινη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη καθεμιὰ ἢ δημιουργεῖ πρά-
ματα, ἢ γεννάει κάποια ὁμοιώματα.

ΛΙ. ΞΕ. Ἄς θυμηθοῦμε λοιπὸν τώρα, πῶς ἡ ὁμοιωματο-
παραγωγικὴ τέχνη θά 'πρεπε νά 'χει δυὸ γένη, τό 'να τὸ
εἰκονιστικὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ φαντασματοπλαστι-
κὸ, ἀν ἤθελεν ἀποδειχτεῖ, πῶς τὸ ψέμα ὑπάρχει πραγμα-
τικὰ σάν ψέμα καὶ εἶν' ἀπὸ τὴ φύση του ἓν' ἀπὸ τὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ναί ! Ἔτσι τό 'χαμε πεῖ.

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἀποδείχτηκε καὶ ἔτσι δὲ θά τὰ λο-
γαριάσουμε τῶρ' αὐτὰ γιὰ δυὸ εἶδη ἀναμφισβήτητα ;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Ἄς χωρίσουμε λοιπὸν πάλι σὲ δυὸ τὸ φαντασματο-
πλαστικὸ εἶδος.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἐκεῖνο, πού γίνεται μ' ὄργανα,
καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, όταν ἐκεῖνος, πού δημιουργεῖ τὸ φαι-
νομενικὸν ὁμοίωμα, χρησιμοποιοῖ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του γιὰ
ὄργανο.

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς ;

ΞΕ. Ὅτιαν, οἶμαι, τὸ σὸν σχῆμά τις τῷ ἑαυτοῦ χρώ-
μενος οὔμαι προσόμοιον ἢ φωνὴν φωνῇ φαίνεσθαι ποιῆ,
μύμησις τοῦτο τῆς φανταστικῆς μάλιστα κέκληται που.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Μιμητικὸν δὴ τοῦτο αὐτῆς προσειπόντες ἀπονει-
μώμεθα· τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἀφῶμεν μαλακισθέντες καὶ παρ-
B ἔντες ἑτέρῳ συναγαγεῖν τε | εἰς ἓν καὶ πρέπουσαν ἐπωνυ-
μίαν ἀποδοῦναι τιν' αὐτῷ.

ΘΕΑΙ. Νενεμήσθω, τὸ δὲ μεθείσθω.

ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τοῦτο εἰ διπλοῦν, ὦ Θεαίτητε, ἄξιον
ἡγεῖσθαι· δι' ἃ δέ, σκόπει.

ΘΕΑΙ. Λέγε.

ΞΕ. Τῶν μιμουμένων οἱ μὲν εἰδότες δ μιμοῦνται τοῦ-
το πράττουσιν, οἱ δ' οὐκ εἰδότες. Καίτοι τίνα μείζω διαί-
ρεσιν ἀγνοσίας τε καὶ γνώσεως θήσομεν ;

ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε ἄρτι λεχθέν εἰδότεων ἦν μιμημα ; Τὸ
γὰρ σὸν σχῆμα καὶ σὲ γινώσκων ἂν τις μιμήσαιο.

C ΘΕΑΙ. | Πῶς δ' ἰού ;

ΞΕ. Τί δὲ δικαιουσύνης τὸ σχῆμα καὶ δλης ξυλλήβδην
ἀρετῆς ; Ἄρ' οὐκ ἀγνοοῦντες μὲν, δοξάζοντες δέ πη, σφό-
δρα ἐπιχειροῦσι πολλοὶ τὸ δοκοῦν σφίσι τοῦτο ὡς ἐνὸν αὐ-
τοῖς προθυμεῖσθαι φαίνεσθαι ποιεῖν, διὰ μάλιστα ἔργοις
τε καὶ λόγοις μιμούμενοι ;

ΘΕΑΙ. Καὶ πάνυ γε πολλοί.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό ;

ΞΕ. Ὅταν κάποιος μεταχειρίζεται τὸ δικό του σῶμα καὶ τὸ κάνει νὰ φαίνεται ὅμοιο μὲ τὸ δικό σου παρουσιαστικό, ἢ όταν κάνει τὴ φωνή του νὰ φαίνεται ὅμοια μὲ τὴ δική σου, αὐτὸ προπάντων τὸ μέρος τῆς φαντασματοπλαστικῆς τέχνης ὀνομάζεται, θαρρῶ, μίμηση.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς τὸ ξεχωρίσουμε λοιπὸν ἰδιαίτερα τοῦτο τὸ μέρος τῆς ὀνομάζοντάς το μιμητικό. Ὡς πρὸς ὄλο τ' ἄλλο, ἄς δείξουμε κάποιαν ἀμέλεια καὶ ἄς τ' ἀφήσουμε κατὰ μέρος νὰ τὸ συγκεντρώσει κάποιος ἄλλος σὲ μιὰν ἐνότητα καὶ νὰ τοῦ δώσει κάποια πρεπούμενη ὀνομασίαν.

ΘΕΑΙ. Ἄς ξεχωρίσουμε τὸ ἓνα καὶ ἄς ἀφήσουμε τ' ἄλλο.

ΞΕ. Καὶ ὁμως, Θεαίτητε, καὶ τοῦτο τὸ κομμάτι, ποὺ ξεχωρίσαμε, σωστὸ εἶναι νὰ τὸ θεωρήσουμε γιὰ διπλό. Καὶ νὰ ἴδεις γιὰτί.

ΘΕΑΙ. Γιὰ λέγε.

ΞΕ. Ἀπὸ κείνους, ποὺ μιμοῦνται, ἄλλοι τὸ κάνουνε γνωρίζοντας καλὰ ἐκεῖνο ποὺ μιμοῦνται, ἄλλοι πάλι χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν. Καὶ ποιά σημαντικότερη διαιρετικὴ βάση μπορούμε νὰ βάλουμε ἀπὸ τὴν ἀγνοσία καὶ τὴ γνώση ;

ΘΕΑΙ. Καμιά.

ΞΕ. Ἡ μίμηση λοιπὸν, ποὺ φέραμε γιὰ παράδειγμα λίγο πρὶν, δὲν εἶτανε μίμηση μὲ γνώση ; Γιατί βέβαια τὴ μορφὴ σου καὶ σένα τὸν ἴδιο μόνον γνωρίζοντάς σε μπορεῖ κανεὶς νὰ σὲ μιμηθεῖ.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Τί γίνεται ὁμως ὡς πρὸς τὴ μορφή τῆς δικαιοσύνης καὶ γενικὰ ὅλης τῆς ἀρετῆς ; Δὲν ὑπάρχουν ἄραγες πολλοί, ποὺ τὴν ἀγνοοῦν ὀλότελα, ἔχουν ὁμως σχηματίσει μιὰ κάποιαν ὑποκειμενικὴ γνώμη γι' αὐτὴ καὶ προσπαθοῦν μ' ὅλα τὰ δυνατά τους καὶ προθυμοποιοῦνται νὰ κάνουν νὰ φαίνεται σὰ νὰ ὑπάρχει πραγματικὰ μέσα τους αὐτό, ποὺ φανταστικά μόνον τὸ γνωρίζουν, μὲ τὸ νὰ τὸ μιμοῦνται, ὅσο μποροῦν, καὶ μὲ τὰ ἔργα καὶ μὲ τὰ λόγια ;

ΘΕΑΙ. Οὐ ! Τέτιοι πάρα πολλοί.

ΞΕ. Μῶν οὖν πάντες ἀποτυγχάνουσι τοῦ δοκεῖν εἶναι δίκαιοι μηδαμῶς ὄντες ; Ἡ τούτου πᾶν τὸ ὑναντίον ;

ΘΕΑΙ. Πᾶν.

Δ ΞΕ. Μιωητὴν δὴ τοῦτόν γε ἕτερον ἐκείνου | λεκτέον οἶμαι, τὸν ἀγνοοῦντα τοῦ γινώσκοντος.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΛΗ. ΞΕ. Πόθεν οὖν ὄνομα ἑκατέρῳ τις αὐτῶν λήφεται πρέπον ; Ἡ δὴλον δὴ χαλεπὸν ὄν, διότι τῆς ἰῶν γενῶν κατ' εἶδη διαιρέσεως παλαιά τις, ὡς ἔοικεν, αἰτία τοῖς ἔμπροσθεν καὶ ἄσύννους παρῆν, ὥστε μὴδ' ἐπιχειρεῖν μηδένα διαιρεῖσθαι· καθὼ δὴ τῶν ὀνομάτων ἀνάγκη μὴ σφόδρα εὐπορεῖν. Ὅμως δέ, κἂν εἰ τολμηρότερον εἰρησθαι, διαγνώσεως ἕνεκα τὴν μὲν μετὰ δόξης μίμησιν δοξομιμη-

Ε τικὴν | προσείπωμεν, τὴν δὲ μετ' ἐπισιτήμης ἱστορικὴν τινα μίμησιν.

ΘΕΑΙ. Ἔστω.

ΞΕ. Θατέρῳ τοίνυν χρησιτέον· ὁ γὰρ σοφιστὴς οὐκ ἐν τοῖς εἰδόσιν ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς μιμουμένοις δὴ.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΞΕ. Τὸν δοξομιμητὴν δὴ σκοπώμεθα ὥσπερ σίδηρον, εἴτε ὑγιὲς εἴτε διπλόην ἔτ' ἔχων τινά ἐστιν ἐν ἑαυτῷ.

ΘΕΑΙ. Σκοπῶμεν.

ΞΕ. Ἔχει τοίνυν καὶ μάλα συχνήν. Ὁ μὲν γὰρ εὐ-
268 ἠθῆς | αὐτῶν ἐστιν, οἰόμενος εἰδέναι ταῦτα ἃ δοξάζει· τὸ δὲ θατέρου σχῆμα διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις κυλίνδησιν ἔχει πολλὴν ὑποψίαν καὶ φόβον, ὡς ἀγνοεῖ ταῦτα ἃ πρὸς τοὺς ἄλλους ὡς εἰδὼς ἐσχημάτισται.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ἐστιν ἑκατέρου γένους ὧν εἴρηκας.

ΞΕ. Ὅλοι ὁμως αὐτοὶ ἀποτυχαίνουν τάχα καὶ δὲν τὰ καταφέρνουν νὰ φαίνονται, πὼς εἶναι δίκαιοι, ἐνῶ δὲν εἶναι καθόλου; Ἡ μὴ γίνετ' ὀλωσδιόλου τ' ἀντίθετο;

ΘΕΑΙ. Ὀλωσδιόλου τ' ἀντίθετο.

ΞΕ. Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε, πὼς ἐτοῦτος ὁ μιμητῆς εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ κείνον, ἐτοῦτος ἀγνοεῖ, ὁ ἄλλος γνωρίζει.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΛΙΙ. ΞΕ. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν νὰ πάρει κανεὶς ὄνομα, ποῦ νὰ ταιριάζει στὸν καθέναν ἀπὸ τοὺς δύο τους; Ἡ μὴν εἶν' ὀλοφάνερα δύσκολο αὐτό, γιατί, καθὼς φαίνεται, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ διαιροῦν τὰ γένη σὲ εἴδη, κάποια παλιὰ καὶ ἀκατανόητη αἰτία παρουσιαζότανε στοὺς πρωτοτερινοὺς ἀνθρώπους, ἔτσι ποῦ κανένας τους δὲν ἐπιχειροῦσε νὰ διαιρεῖ; Καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκαστικὰ δὲν ἔχουμε ἀρκετὸ πλοῦτον ἀπ' ὀνομασίες. Μολαταῦτα, κι ἂν ἀκόμ' εἶναι κάπως τολμηρὰ εἰπωμένο, ὁμως γιὰ χάρη τοῦ σωστοῦ ξεχωρισμοῦ ἃς ὀνομάσουμε τὴ μίμηση, ποῦ γίνεται μ' ὑποκειμενικὴ γνώμη, δοξασιομιμητική, ἐνῶ ἐκείνη, ποῦ γίνεται μὲ τέλεια γνώση, θὰ τὴν ὀνομάσουμε ἐπιστημονικὴ μίμηση.

ΘΕΑΙ. Ἄς εἶν' ἔτσι.

ΞΕ. Θὰ μεταχειριστοῦμε λοιπὸν τὴν πρώτη ἀπὸ τίς δύο. Γιατί ὁ σοφιστῆς δὲν εἶταν ἀπὸ κείνους, ποῦ γνωρίζουν, παρ' ἀπὸ κείνους, ποῦ ἀπλὰ μιμοῦνται.

ΘΕΑΙ. Σίγουρα.

ΞΕ. Αὐτόνε λοιπὸν τὸ δοξασιομιμητῆ ἃς τόνε ψάξουμε καλά, ὅπως τὸ σίδηρο, γιὰ νὰ ἴδωμε ἂν εἶναι ἀτόφια ἢ ἔχει καμιὰ διπλωσιὰ μέσα του.

ΘΕΑΙ. Ἄς τὸν ἐξετάσουμε.

ΞΕ. Λοιπὸν ἔχει καὶ μάλιστα σὲ πολλές μεριές. Γιατί ἄλλος ἀπ' αὐτοὺς εἶν' ἀπλοῖκός καὶ πιστεύει, πὼς γνωρίζει καλά ἐκεῖνα, πρὸ μόνου ὑποκειμενικὴ γνώμη ἔχει γι' αὐτά. Τοῦ ἄλλουνοῦ ὁμως τὸ παρουσιαστικόν, ἐπειδὴς ἔχει ταλαιπωρηθεῖ μέσα στὶς συζητήσεις, φανερώνει πολλὴν ὑποψία καὶ φόβο, πὼς δὲν τὰ γνωρίζει πραγματικά, ὅσα παρουσιάζεται μπροστὰ στοὺς ἄλλους, πὼς τάχα γνωρίζει.

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ ὑπάρχουνε κι ἀπὸ τὰ δύο εἴδη, ποῦ εἶπες.

ΞΕ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἀπλοῦν μιμητὴν τινα, τὸν δὲ εἰρωνικὸν μιμητὴν θήσομεν ;

ΘΕΑΙ. Εἰκὸς γοῦν.

ΞΕ. Τούτου δ' αὖ τὸ γένος ἐν ἧ δύο φῶμεν ;

ΘΕΑΙ. Ὅρα σύ.

Β ΞΕ. Σκοπῶ καί μοι διτιτῶ | καταφαίνεσθόν τινεσ' τὸν μὲν δημοσίᾳ τε καὶ μακροῖς λόγοις πρὸς πλήθνη δυνατὸν εἰρωνεύεσθαι καθορῶ, τὸν δὲ ἰδίᾳ τε καὶ βραχέσι λόγοις ἀναγκάζοντα τὸν προσδιαλεγόμενον ἐναντιολογεῖν αὐτὸν αὐτῶ.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΞΕ. Τίνα οὖν ἀποφαινώμεθα τὸν μακρολογώτερον εἶναι ; Πότερα πολιτικὸν ἢ δημολογικόν ;

ΘΕΑΙ. Δημολογικόν.

ΞΕ. Τί δὲ τὸν ἔτερον ἐροῦμεν ; Σοφὸν ἢ σοφιστικόν ;

ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν που σοφὸν ἀδύνατον, ἐπέπερ οὐκ εἰδότες | αὐτὸν ἔθεμεν· μιμητῆς δ' ὦν τοῦ σοφοῦ δῆλον διπαρωνύμιον αὐτοῦ τι λήφεται, καὶ σχεδὸν ἤδη μεμάθηκα ὅτι τοῦτον δεῖ προσειπεῖν ἀληθῶς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν παντάπασιν ὄντως σοφιστήν.

ΞΕ. Οὐκοῦν συνδήσομεν αὐτοῦ, καθάπερ ἔμπροσθεν, τοῦνομα συμπλέξαντες ἀπὸ τελευτῆς ἐπ' ἀρχήν ;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Τὸ δὴ τῆς ἐναντιοποιολογικῆς εἰρωνικοῦ μέρους τῆς δοξαστικῆς μιμητικόν, τοῦ φανταστικοῦ γένους ἀπὸ τῆς | εἰδωλοποιικῆς οὐ θεῖον ἀλλ' ἀνθρωπικὸν τῆς ποιήσεως ἀφωρισμένον ἐν λόγοις τὸ θαυματοποιικὸν μόριον, ταύτης

ΕΕ. Θα λογαριάσουμε λοιπόν τὸν πρῶτο γιὰ ἕναν ἀπλοῦκὸ μιμητῆ, τὸ δεύτερο γιὰ ἕναν ὑποκριτικὸ μιμητῆ;

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΕΕ. Καὶ τοῦ τελευταίου αὐτουνοῦ πάλι τὰ εἶδη θὰ ποῦμε πῶς εἶν' ἕνα ἢ δυό;

ΘΕΑΙ. Ἐσὺ κοίτα νὰ ἴδεις.

ΕΕ. Κοιτάω καὶ μοῦ παρουσιάζονται δυὸ λογιά. Ὁ ἕνας εἶναι ἱκανὸς νὰ ὑποκρίνεται δημόσια βγάζοντας μακριοὺς λόγους μπροστὰ στὰ πλήθη, ἐνῶ ὁ ἄλλος σὲ ἰδιωτικὲς συνομιλίες καὶ μὲ σύντομους λόγους ἀναγκάζει τὸ συναμιλητῆ του ν' ἀντιφάσκει στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστὰ τὰ λές.

ΕΕ. Πῶς θὰ ὀνομάσουμε λοιπόν αὐτόν, ποὺ βγάζει τοὺς μακριοὺς λόγους; πολιτικὸ ἢ δημοσιορήτορα;

ΘΕΑΙ. Δημοσιορήτορα.

ΕΕ. Καὶ τὸν ἄλλο τί θὰ τὸν ποῦμε; σοφὸ ἢ σοφιστικὸ;

ΘΕΑΙ. Σοφὸ νὰ τὸν ποῦμε εἶναι βέβαι' ἀδύνατο, ἀφοῦ παραδεχτήκαμε, πῶς δὲν ξέρει τίποτα. Ἀφοῦ ὁμοίως εἶναι μιμητῆς τοῦ σοφοῦ, εἶναι φανερό, πῶς θὰ πάρει ἕνα ὀνομα, ποὺ νὰ μοιάζει λίγο μὲ τοῦ σοφοῦ, κι ἀπάνω κάτω καταλαβαίνω πιά, πῶς αὐτὸς πρέπει νὰ ποῦμε, πῶς εἶν' ἀληθινὰ ἐκεῖνος ὁ αὐτούσιος καὶ πραγματικὸς σοφιστής.

ΕΕ. Τώρα λοιπόν, ὅπως κάναμε καὶ πρὶν, θὰ συνθέσουμε τὸν ὀρισμὸ τοῦ πλέκοντα μαζί τὰ χαρακτηριστικὰ του ἀπὸ τὸ τέλος πρὸς τὴν ἀρχή;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

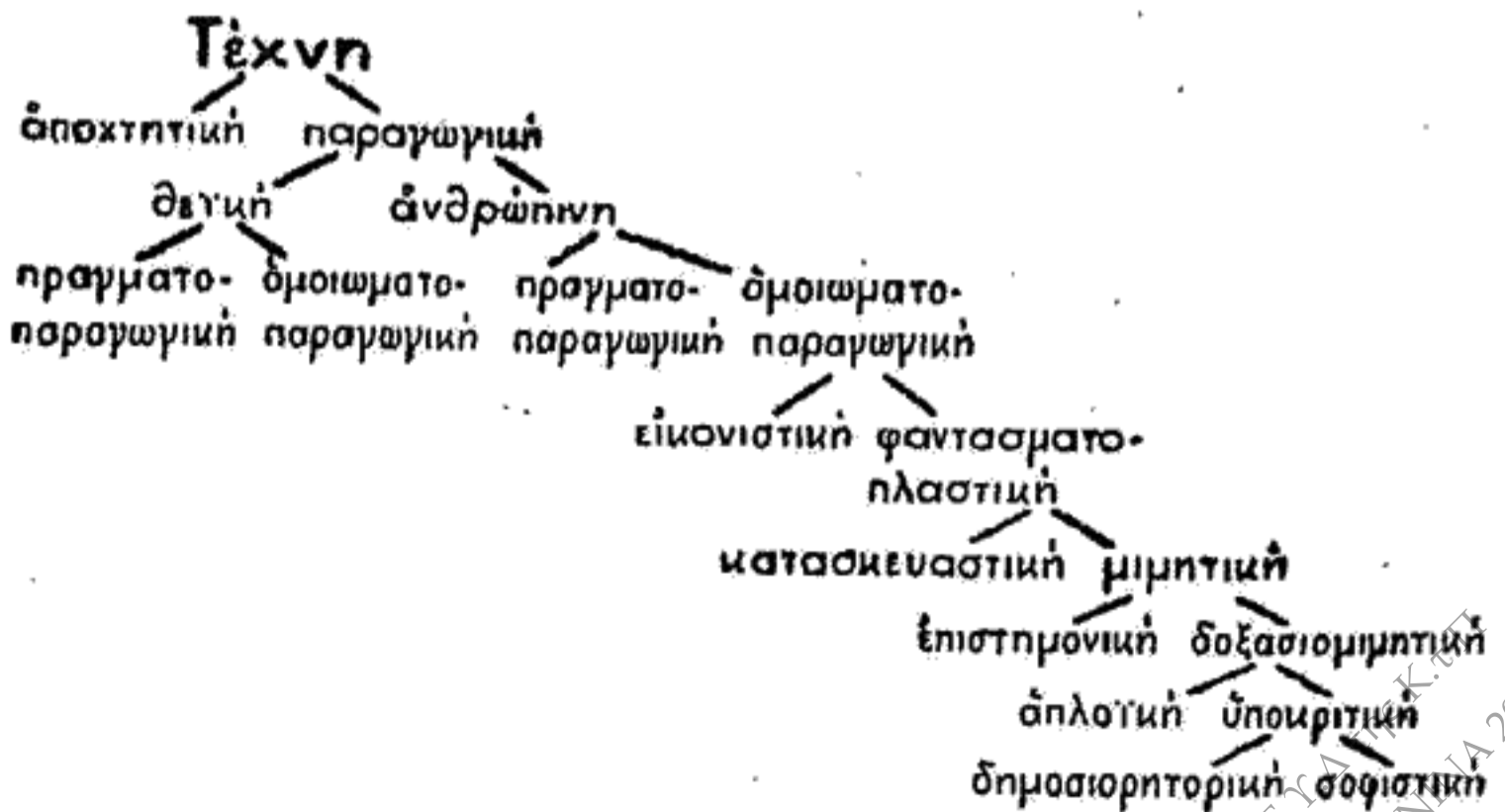
ΕΕ. Ἔτσι λοιπόν ὅποιος πεῖ, πῶς ὁ πραγματικὸς σοφιστής κατάγεται ἀπὸ τούτη δῶ τῆ γενιά καὶ τὸ αἷμα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀντιφατικοποιητικὴ τέχνη, ποὺ ἀνήκει στὸ ὑποκριτικὸ μέρος τῆς δοξασιομιμητικῆς καὶ εἶναι ἀπὸ τὸ φαντασματοπλαστικὸ γένος τῆς εἰδωλοποιητικῆς, ὅχι τὸ θεϊκὸ, παρὰ τ' ἀνθρώπινο εἶδος τῆς παραγωγῆς, καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς τέχνης αὐτῆς τὸ ξεχωριστό, ποὺ κάνει ταχυ-

τῆς γενεᾶς τε καὶ αἵματος δεῖν φῆ τὸν ὄντως σοφιστὴν εἶναι, τᾶληθέστατα, ὡς δοικεν, ἐρεῖ.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

98. Ἡ τελικὴ διαίρεση, ποὺ ἔδωκε τὸν ὄρισμό τοῦ σοφιστῆ, ἔχει τὸ ἀκόλουθο σχῆμα:

δαχτυλουργικὰ θάματα μετὰ τὰ λόγια, αὐτός, φαίνεται, θὰ πεῖ
τὴν πᾶσαν ἀλήθεια⁹⁹.

ΘΕΑΙ. Εἶμαι ἀπόλυτα σύμφωνος⁹⁹.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

99. Τὸ σχόλιο τοῦτο ἀναφέρεται στὸ χωρίο τοῦ «Σοφιστῆ» (234 d - e), ὅπου ἔπρεπε νὰ τοποθετηθεῖ. Ἐκεῖ γίνεται λόγος γιὰ τὴν τέχνη τῶν σοφιστῶν νὰ ἐξαπατοῦνε τοὺς νέους, ποὺ βρίσκονται ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, δείχνοντάς τους μετὰ τὰ λόγια ψεύτικα ὁμοιώματα γιὰ ὅλα τὰ πράγματα καὶ κάνοντάς τους νὰ πιστεύουν, πὼς αὐτὰ εἶναι ἀληθινὰ. Πρόκειται λοιπὸν γιὰ τὶς ψεύτικες δοξασίες, τὶς ψεύτικες θεωρίες, ποὺ σχηματίζουν οἱ νέοι ἀκούοντας τὴ διδασκαλία τῶν σοφιστῶν. Τὸ χωρίο λοιπὸν τοῦτο (234 d - e) μᾶς λέει με ποιὸν τρόπον ἐξελέγχονται καὶ διορθώνονται αὐτὲς οἱ θεωρίες. Ὄταν, λέει, περᾶσει καιρὸς καὶ μεγαλώσουν οἱ νέοι καὶ πλησιάσουν τὴν πραγματικότητα («τοῖς οὖσι προσπίπτοντας ἐγγύθεν») καὶ τὰ παθήματα τοὺς ἀναγκάζουν ν' ἀγγίζουνε χειροπιαστὰ τὴν πραγματικότητα («καὶ διὰ παθημάτων ἀναγκαζομένους ἀναργῶς ἀφάπτεσθαι τῶν ὄντων»), τότε ἀναποδογυρίζονται καὶ ἀλλάζουν οἱ ψεύτικες ἐκείνες δοξασίες καὶ θεωρίες ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα, ποὺ παρουσίασεν ἡ πράξη. Μᾶς δείχνει λοιπὸν ὁ Πλάτωνας ἐδῶ ἓνα δραστικότερο μέσο, ποὺ χρησιμεύει γιὰ νὰ ἐλέγχει καὶ διορθώνει τὴ γνώση. Καὶ τὸ μέσο τοῦτο εἶναι ἡ π ρ ᾶ ξ η, ἡ ἀμύση ἐπαφή μετὰ τὴν πραγματικότητα, ἡ πέτρα, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐνέργειάς μας. Νομίζω, πὼς τὸ χωρίο ἐτοῦτο ἔχει μεγάλη σημασίαν ἀπὸ ἀποψη γνωσιολογικῆ καὶ πρέπει νὰ προσεχτεῖ πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἔγινεν ὡς τώρα. Ἡ πράξη σὰν κριτήριον τῆς ἀλήθειας εἶναι μιὰ πολὺ σημαντικὴ γνωσιολογικὴ ἀρχὴ καὶ ἔχει ἐξαιρετικὴ σπουδαιότητα νὰ τὴν βρῶμε διατυπωμένη καὶ στὸν Πλάτωνα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. Εισαγωγή στο «Σοφιστή»

ΚΕΦ. Α'. Μερικοί στοχασμοί για τή σημερινή θέση των ανθρωπιστικῶν σπουδῶν στην Ἑλλάδα. Σελ. 3— 63	
ΚΕΦ. Β'. Μερικοί στοχασμοί για τὸν Πλάτωνα. » 64—118	
ΚΕΦ. Γ'. Ἡ θέση τοῦ «Σοφιστῆ» μέσα στο πλα- τωνικὸ ἔργο. Μία πλατωνικὴ τετραλογία . . » 119—128	
ΚΕΦ. Δ'. Τὸ περιεχόμενον τοῦ «Σοφιστῆ» . . . » 129—179	
Κείμενον, μετάφραση, σχόλια » 180—355	
